

The Board Monitoring Power and Analysts' Earnings Forecasts

Mohammad Reza Shourvarzi (Coressponding author)

Department of accounting, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran.

m_r_shourvarzy@yahoo.com

Mohammad Ali Dehnavi

Department of accounting, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

Amir Hosein Shourvarzi

Department of accounting, Faculty of Administrative Sciences, Imam Reza International University, Mashhad, Iran.

Article Info	Abstract
Article type: Research Article	The financial monitoring of the board of directors on the financial reporting process, since it limits the opportunistic behavior of managers and reduces agency problems, it can lead to the improvement of Earnings forecasts; Therefore, the purpose of the current research is to investigate the relationship between the board monitoring power on the analysts' profit forecasts. The statistical population of this research is the companies listed in the Tehran Stock Exchange. After applying the sampling limits, the data of financial statements and analysts' profit forecasts related to 42 companies during the years 2018 to 2022 were analyzed. The results of the research hypothesis test based on the analysis of the regression model indicate that the supervisory power of the board has a significant effect on the behavior of financial analysts and has reduced the analyst's earnings forecasts error.
Article history: Received: 18 Apr 2024 Accepted: 16 Sep 2024	
Keywords: Board monitoring power, Financial expertise, Analyst's earnings forecasts, Earnings forecasts error.	
© The Author(s). Publisher: Islamic Azad Univercity of Aliabad Katoul Branch.	

توان نظارتی هیئت مدیره و پیش بینی سود تحلیلگران

محمد رضا شورورزی

گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران.

m_r_shourvarzy@yahoo.com

محمد علی دهنوی

گروه حسابداری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

امیر حسین شورورزی

گروه حسابداری، دانشکده علوم اداری، دانشگاه بین المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی	
تاریخچه مقاله: تاریخ دریافت: ۳۰ فروردین ماه ۱۴۰۳	نظارت هیئت مدیره بر فرآیند گزارشگری مالی از آنجایی که باعث محدود شدن رفتار فرصت طلبانه مدیران و کاهش مشکلات نمایندگی می‌شود، می‌تواند به بهبود کیفیت گزارشگری مالی و پیش بینی بهتر سودها منجر شود؛ بدین منظور پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین توان نظارتی هیئت مدیره (تخصص مالی اعضای هیئت مدیره) و پیش بینی سود تحلیلگران انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشند. ابتدا با در نظر گرفتن محدودیت‌های نمونه‌گیری، داده‌های صورت‌های مالی و پیش‌بینی سود تحلیلگران مربوط به ۴۲ شرکت طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ انتخاب شد. سپس باتوجه به ماهیت فرضیه پژوهش و پیروی از پژوهش چی و همکاران (۲۰۲۲)، از مدل رگرسیون چند متغیره برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده گردید. نتایج آزمون فرضیه پژوهش نشان داد که توان نظارتی هیئت مدیره بر رفتار تحلیل گران مالی اثر معنادار دارد و از خطای پیش بینی سود تحلیلگران کاسته است.
واژگان کلیدی: توان نظارتی هیئت مدیره، تخصص مالی، پیش بینی سود تحلیلگران، خطای پیش بینی سود	
ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول.	©نویسندگان.

۱. مقدمه

ارائه اطلاعات مفید و سودمند برای سرمایه گذاران جهت تعیین ارزش اوراق بهادار و کمک به تصمیمات آگاهانه سرمایه گذاری از اهداف مهم گزارشگری مالی به شمار می رود (هیئت استانداردهای حسابداری مالی، ۱۹۷۸). اطلاعات ارائه شده توسط شرکت و در نتیجه سود، مبتنی بر رویدادهای گذشته است. اما سرمایه گذاران به اطلاعاتی راجع به آینده شرکت نیاز دارند تا ریسک تصمیم گیری خود را کاهش دهند. در برخی از کشورها پیش بینی سود مدیریت در زمره افشای اختیاری اطلاعات و در برخی دیگر به عنوان افشای اجباری اطلاعات در نظر گرفته می شود. در ایران پیش بینی سالانه سود هر سهم تا قبل از سال ۱۳۹۷ به عنوان افشای اجباری در نظر گرفته می شد. اما در اوایل سال ۱۳۹۷ شرکت های پذیرفته شده در بورس ملزم شدند به جای پیش بینی سود سالیانه، فقط گزارش تفسیری مدیریت منتشر کنند تا همانند سایر نقاط دنیا، پیش بینی سود توسط شرکت های مشاوره سهام و تحلیلگران مستقل انتشار یابد (شاه ویسی و همکاران، ۱۳۹۹).

سودمندی واسطه ها در بازارهای مالی پیرامون رفتار تحلیلگران مالی استوار است. تحلیلگران مالی با جمع آوری اطلاعات از منابع عمومی و خصوصی به بررسی عملکرد جاری شرکت ها و پیش بینی چشم اندازهای آتی می پردازند و با ارائه پیشنهادهایی در خصوص خرید، نگهداری و یا فروش سهام برای بازار سرمایه ارزش افزوده ایجاد می کنند. همچنین با در اختیار داشتن اطلاعات باکیفیت در مورد سود، پیش بینی های دقیق تر ارائه می دهند (صفری و شاه ویسی، ۱۳۹۵). وقتی پیش بینی سود تحلیلگران از دقت و صحت بالایی برخوردار باشد، سرمایه گذاران اطلاعات مربوط به پیش بینی را بهتر تفسیر می کنند و به معانی مربوط به سود آتی پی می برند. بنابراین قابلیت اتکا به پیش بینی های سود افزایش می یابد. از طرف دیگر افزایش بی اعتمادی سرمایه گذاران منجر به کاهش واکنش به این افشا و ضریب واکنش سودهای آتی می شود (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۱).

گزارشگری و افشای منظم برای اهداف ارزیابی عملکرد مدیریت، ارزیابی ریسک سرمایه گذاری و جریان های نقدی آتی سرمایه گذاران ضروری است. از مزایای افشای اطلاعات، میتوان افزایش کیفیت اطلاعات در دسترس و در نتیجه آن افزایش پوشش تحلیلگران و دقت پیش بینی

آنان و کاهش پراکندگی پیش‌بینی اشاره کرد (امینی، عباسیان و تهرانی، ۱۴۰۱). فراهم آوردن ساز و کارهای مناسب برای تنظیم ساختار راهبری شرکت‌ها در جهت نظارت مؤثر بر سیستم حسابداری منجر به اطمینان از انتشار گزارش‌ها و پیش‌بینی‌های سود قابل اتکا می‌شود که موضوعی مهم در خط مشی‌گذاری عمومی است (چی، ماتسونگا و وانگ، ۲۰۲۲).

نهادهای ناظر بازار سرمایه (مانند کمیسیون بورس و اوراق بهادار^۲ با تدوین سازوکارهای حاکمیت شرکتی، به طور پیوسته به تقویت نقش نظارتی هیئت مدیره شرکت بر کیفیت اطلاعات مالی شرکت‌ها پرداخته‌اند (کارمانوا و وافیز، ۲۰۰۵). در این راستا بخشی از تحقیقات بازار سرمایه نیز به بررسی توان نظارتی هیئت مدیره و اثر آن بر عملکرد گزارش‌گری مالی، کیفیت سود و پیش‌بینی سود پرداخته‌اند. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که ساختار حاکمیتی شرکت و ویژگی‌های هیئت مدیره از جمله عواملی هستند که در فرآیند نظارت بر سیستم گزارشگری مالی شرکت‌ها نقش دارند و استقرار سازوکارهای حاکمیت شرکتی خوب^۵ و استفاده از متخصصان مالی در هیئت مدیره می‌تواند به پیش‌بینی بهتر سود منجر گردد (بوتسکا و میلی، ۲۰۲۲؛ چی و همکاران، ۲۰۲۲؛ گانام^۶ و همکاران ۲۰۱۹؛ دبوسکی^۸ و همکاران، ۲۰۱۹؛ بیلال^۹ و همکاران (۲۰۱۸)، لیو^۷ و همکاران، ۲۰۱۴؛ آربناتی^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۳؛ آجینکیا^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۵). با توجه به اینکه اخیراً پیش‌بینی‌های سود در بازار سرمایه ایران در زمره افشای اختیاری قرار گرفته است و شواهد کمی در مورد رفتار پیش‌بینی سود تحلیل‌گران وجود دارد، تبیین نقش نظارتی هیئت مدیره بر پیش‌بینی سود تحلیلگران موضوع تجربی است که بر ادبیات و متون تحقیق در این زمینه می‌افزاید. همچنین از دیدگاه تفاوت‌های محیط اقتصادی و ساختار حاکمیت شرکتی در ایران، انجام پژوهش حاضر با هدف بررسی اثر توان نظارتی هیئت مدیره بر پیش‌بینی سود تحلیلگران می‌تواند از اهمیت قابل ملاحظه برخوردار باشد.

۲. مبانی نظری تدوین فرضیه پژوهش

نقش و اهمیت هیئت مدیره در نظام راهبری در سال‌های اخیر از سوی نهادهای قانون‌گذار افزایش یافته است. قوانین فعلی به نقش فعالیت‌های نظارتی هیئت مدیره و کمیته‌های آن در اطمینان بخشی به فرایند گزارشگری مالی اشاره دارند (توصیه‌های کمیته بلو ریون

۱۹۹۹^{۱۳}؛ قانون ساربینز- آکسلی، ۲۰۰۲^{۱۴}). با افزایش قوانین در ارتباط با نقش نظارتی هیئت مدیره، بخشی از پژوهش‌ها بر نقش نظارت مؤثر هیئت مدیره بر گزارشگری و پیش بینی سود تمرکز کرده‌اند (برای مثال چی و همکاران، ۲۰۲۲؛ بوتسکا و میلی، ۲۰۲۲^{۱۵}؛ گانام و همکاران، ۲۰۱۹؛ آدامز و همکاران، ۲۰۱۸).

کمیسیون بورس و اوراق بهادار برای محافظت از منافع سهامداران و جلب اعتماد آنها، مباحث حاکمیت شرکتی همچون نظارت هیئت مدیره را بیان کردند (دیلویت، ۲۰۱۵^{۱۶}؛ ارنست اند یانگ، ۲۰۱۴). یکی از مباحث مطرح شده در مورد نظارت هیئت مدیره، تخصص مالی اعضای هیئت مدیره است. کاندیابونگومین^{۱۷} و همکاران (۲۰۱۶) تخصص مالی را با چهار مؤلفه رفتار مالی^{۱۸}، مهارت مالی^{۱۹} و دانش مالی^{۲۰}، نگرش مالی^{۲۱} مرتبط می‌دانند. همچنین شواهد نشان داده است که مدیران ناآگاه و فاقد تخصص مالی کافی، نظارت ضعیف‌تر بر فرآیند گزارشگری مالی دارند (چی و همکاران، ۲۰۲۲). تخصص مالی اعضای هیئت مدیره بطوری که صرفاً فراتر از آشنایی با صورت-های مالی باشد و درک و دانش مالی اعضای با تجربه کمیته حسابرسی، ارزش گزارشگری مالی و حسابرسی شرکت را افزایش می‌دهند.

عمر^{۲۲} و همکاران. (۲۰۲۰) نشان دادند شرکت‌های دارای کمیته‌های حسابرسی شبکه مرتبط به هم، احتمال کمتری دارد گزارش‌های مالی خود را تجدید ارائه کنند. سنگوبتا و ژانگ^{۲۳} (۲۰۱۵) رابطه مثبتی بین انگیزه‌های سرمایه هیئت مدیره و کیفیت افشا پیدا کردند و نشان دادند ترکیب هیئت مدیره بر میزان اختیارات هیئت مدیره در مورد سیستم حسابداری شرکت تأثیر می‌گذارد. در حالت کلی شرکت‌ها از طریق تغییر مدیران به هیئت مدیره نظم می‌بخشند و ساختار هیئت مدیره را برای بهبود نظارت بر وظایف حسابداری (چی و همکاران، ۲۰۲۲) و پیش بینی تحلیلگران (بوتسکا و میلی، ۲۰۲۲) تقویت می‌کنند. گانام و همکاران (۲۰۱۹) بر این باورند که که انقلاب تقلب در گزارشگری مالی شرکتها را به انتخاب مدیران با سابقه و تخصص مالی یا حقوقی یا تجربه در عضویت هیئت مدیره سوق داده است و شرکتهای متقلب معمولاً در دوره های بعد ساختار هیئت مدیره خود را تغییر داده‌اند.

هیئت مدیره یک مکانیزم داخلی مهم برای حل و هموارسازی مشکلات و مسائل سازمانی و نمایندگی می‌باشد. هیئت مدیره از طرف سهامداران مدیریت را نظارت می‌کنند و توصیه‌ها را ارائه

می‌دهند. به دلیل نقش هیئت مدیره در فعالیت‌های نظارتی شرکت، ساختار هیئت جز یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده کارایی حاکمیت شرکتی به شمار می‌رود. برای مثال آمسترانگ^۶ و دیگران (۲۰۱۴) نشان دادند که هیئت مدیره‌های مستقل بر شفافیت شرکت اثر مثبت دارند. کوهن^۷ و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که کمیته‌های حسابرسی متخصص‌تر در حسابداری و صنعت، کیفیت گزارشگری مالی بالاتری دارند. لیو و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند حضور خبرگان مالی در ارکان راهبری، مدیریت انتظارات را برای جلوگیری از غافل‌گیری سود منفی کاهش می‌دهد. دالیوال^۸ و همکاران (۲۰۰۶) نیز دریافتند در هیئت مدیره‌های دارای کارشناسان حسابداری، کیفیت اقلام تعهدی افزایش می‌یابد، و دوره تصدی مدیریت کوتاه‌تر است. کی، لی و ژانگ^۹ (۲۰۲۰) نشان دادند بین تعداد اعضای متخصص صنعت در هیئت مدیره و دقت پیش‌بینی‌های سود مدیریت شرکت رابطه مثبت وجود دارد.

وفیز^{۱۰} (۲۰۰۵) خبرگی مالی اعضای هیئت مدیره را یک ویژگی ضروری در نظر می‌گیرد. او بیان می‌کند دقت پیش‌بینی‌های سود مدیریت نشانه‌ای از اعتبار مدیریت است. همدن^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۳) نیز از مقایسه سود جاری با سودهای گذشته و دقت پیش‌بینی تحلیلگران به عنوان معیار کیفیت سود استفاده کرده‌اند. فرانکل، جانسون و نیلسون^{۱۲} (۲۰۰۳) نشان دادند که رابطه معناداری بین عضویت در سایر کمیته‌ها و کیفیت سود وجود دارد. سایر معیارهای تخصص مالی از جمله عضویت در مدیریت اجرایی شرکت‌های دیگر نیز می‌تواند بر معیارهای کیفیت سود اثرگذار باشد. در محیط گزارشگری جاری تخصص و سوابق کمیته حسابرسی به طور مستقیم گزارش می‌شود و انتظار می‌رود عامل مؤثر بر کیفیت سود باشد. دیفوند، هان و هو^{۱۳} (۲۰۰۵) بیان کردند که در شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی بدون سابقه حسابداری قبلی یا انتصاب عضو کمیته حسابرسی غیر متخصص مالی، بازده انباشته غیر عادی منفی وجود دارد. اعضای هیئت مدیره دارای تخصص مالی از استانداردهایی که کاهش کیفیت گزارشگری مالی را به دنبال دارد، کمتر حمایت می‌کنند و بدین ترتیب برای کیفیت سود بالاتر اهمیت قائل هستند (شهناوی و همکاران، ۱۳۹۸).

مدیریت شرکت با مطرح نمودن طرح‌های اصلی و سیاست‌های کلی شرکت در جلسات هیئت مدیره، تأییدیه اجرایی کردن امور را از هیئت مدیره شرکت دریافت می‌کند (دبوسکی و همکاران، ۲۰۱۹). تغییر در ساختار هیئت مدیره پس از تجدید ارائه صورتهای مالی (فابری^{۱۴}،

(۲۰۰۵)، تغییر مدیر عامل بعد از تجدید ارائه سود (آرتادی^{۳۵} و همکاران، ۲۰۰۶) و افزایش در چرخش اعضای هیئت مدیره (سرینواسان،^{۳۶} ۲۰۰۵) ابزارهای نظارت هیئت مدیره را فراهم می-کنند. کمیته حسابرسی نیز که اغلب اعضای هیئت مدیره نیز در آن حضور دارند وظیفه حسابرسی، کنترل داخلی و تهیه گزارش‌های مالی را بر عهده دارد. استقلال کمیته حسابرسی اظهار نظرهای متضاد بین حسابرسان خارجی و مدیریت در ارائه اطلاعات مالی با کیفیت بالا را متعادل می‌سازد. همچنین تخصص و تجربه مالی و حسابداری اعضای کمیته می‌تواند با کیفیت سود بالاتر همراه باشد (اسپیرا،^{۳۷} ۱۹۹۸).

ویژگی‌های کیفی گزارش‌های مالی عموماً شامل به موقع بودن اعلام سود، صحت پیش بینی سود، عدم وجود ضعف با اهمیت در کنترل‌های داخلی و عدم اصلاح و ارائه صورت‌های مالی به دلیل اشتباهات حسابداری هستند (گالمور و لابرو،^{۳۸} ۲۰۱۵). در مورد چگونگی رفتار تحلیلگران مالی، پاین و راب^{۳۹} (۲۰۰۰) نشان داده‌اند که سودهای باکیفیت پایین می‌تواند عملکرد پیش‌بینی تحلیل‌گر را کاهش دهد. همچنین سودهای باکیفیت بالاتر، تحلیلگران را قادر می‌سازد تا سودهای آتی شرکت را بهتر پیش‌بینی کنند (سالرنو،^{۴۰} ۲۰۱۳). بنابراین سود باکیفیت، می‌تواند موجب افزایش تقارن اطلاعاتی و پیش‌بینی دقیق‌تر سود توسط تحلیلگران مالی شود. کیفیت سود به طور منفی با عدم تقارن اطلاعاتی مرتبط است و بر دقت پیش‌بینی سود تحلیلگران اثر می‌گذارد. سودهای باکیفیت بالاتر عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد و باعث کاهش هزینه سرمایه و هزینه بدهی می‌شود (باتاچاریا^{۴۱} و همکاران، ۲۰۰۸؛ فرانسیس^{۴۲} و همکاران ۲۰۰۲). با این حال انگیزه مدیران برای دستکاری سود منجر به کاهش کیفیت سود می‌شود (بومن و شاو،^{۴۳} ۲۰۰۲؛ براون^{۴۴}، ۲۰۰۹؛ گراهام^{۴۵} و همکاران، ۲۰۰۵؛ ماتسوموتو،^{۴۶} ۲۰۰۲). در واقع اعضای هیئت مدیره بعنوان یک مکانیزم راهبری شرکتی، می‌تواند رفتار فرصت طلبانه مدیران را محدود کرده و منافع مدیران و ذینفعان را همسو و منجر به کیفیت سود شرکت‌ها شود (معینیان و همکاران، ۱۳۹۸). متقابلاً از آنجا که تحلیلگران و شرکت‌های سرمایه‌گذاری بسیار مطلع‌تر از سایر سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه هستند. تحلیلگران از طریق تهیه اطلاعات در مورد اینکه آیا رفتار (عملکرد) مدیریت با منافع سهامداران سازگار هست یا نه، بر رفتار گزارشگری مدیران اثر دارند (جسپرو پلنبرگ،^{۴۷} ۲۰۰۸).

پیش‌بینی سودهای آتی توسط تحلیلگران مالی صرفاً بر مبنای افشای اطلاعات به دلیل نقاط ضعف متعدد در اندازه‌گیری اطلاعات حسابداری، با تردید مواجه است. از سوی دیگر عواملی مانند صلاحیت، صداقت و شایستگی مدیران عوامل فرهنگی، رفتاری و عوامل اجتماعی تأثیر زیادی در اعتماد تحلیلگران مالی به مدیران دارند (شاهوردیانی و رادفر، ۱۳۹۲).

بنابراین فرضیه تحقیق بدین صورت تبیین می‌گردد:

بین توان نظارتی هیئت مدیره و خطای پیش‌بینی سود تحلیلگران رابطه منفی معنادار وجود دارد.

۳. پیشینه تجربی

بوتسکا و میلی (۲۰۲۲) رابطه بین اثربخشی مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی و فعالیت تحلیلگران در نمونه بزرگ شامل ۱۵۴ شرکت بازار سرمایه آمریکا در یک دوره ۱۷ ساله مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان می‌دهد تحلیلگران تمایل دارند توصیه‌های مطلوب، پیش‌بینی‌های سود دقیق‌تر، با پراکندگی کمتر و خوش‌بینانه‌تر ارائه کنند. این نتایج اثر ویژگی‌های رفتاری سرمایه‌گذاران بر مکانیسم انتقال اطلاعات در بازار پول و قیمت بازار سرمایه را مورد توجه قرار می‌دهد. همچنین درک اینکه چگونه شرکت‌هایی که مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی خوب ایجاد می‌کنند، می‌توانند به تحلیلگران برای پیش‌بینی آینده قیمت سهام کمک کنند.

چی^{۴۸} و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی اثر تخصص مالی اعضای هیئت مدیره به عنوان نماینده قدرت نظارت هیئت مدیره بر دقت و پراکندگی پیش‌بینی سود در شرکت‌های بورس نیویورک در بازه زمانی ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۷ پرداختند. نتایج نشان داد که شرکت‌هایی دارای تجدید ارائه سود و خطای پیش‌بینی سود بیشتر احتمال بیشتری می‌رود که دارای عضویت هیئت مدیره مستقل دارای تجربه مالی در کمیته حسابرسی باشند.

مارزیانا^(۲۰۲۴) به بررسی تنوع کمیته حسابرسی، صحت پیش‌بینی تحلیلگران و مدیریت سود پرداخته است. نتایج تحقیق با استفاده از داده‌های بورس مالزی در سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۴ نشان داد که شرکت‌های با اعضای کمیته حسابرسی دارای قومیت بومی، خطای پیش‌بینی سود بالاتری دارند. همچنین نتایج نشان داد که شرکت‌های مزبور برای همسویی و برآوردن پیش‌بینی‌های تحلیلگران، مدیریت سود بیشتری اعمال می‌کنند.

عمرو^۵ همکاران (۲۰۲۰) به بررسی تأثیر رابطه کمیته حسابرسی از طریق شبکه‌های مدیران بر کیفیت گزارشگری مالی، به ویژه تحریف صورت‌های مالی سالانه پرداختند. نمونه این تحقیق بین سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۴ نشان داد که پس از کنترل عملکرد عملیاتی و ویژگی‌های حاکمیت شرکتی، شرکت‌هایی که کمیته حسابرسی وابسته به هم دارند، کمتر احتمال دارد که صورت‌های مالی سالانه را تحریف کنند. علاوه بر این، نتایج نشان داد شرکت‌هایی با کمیته‌های حسابرسی مرتبط‌تر، کمتر احتمال دارد که شیوه‌های گزارشگری کاهنده کیفیت گزارشگری مالی را اتخاذ کنند. گانام و همکاران (۲۰۱۹) رابطه مدیران خارجی واجد شرایط و با تجربه مایل به پیوستن به شرکت‌های متقلب را بررسی کردند. در این تحقیق بر مدیران دارای تجربه قبلی هیئت مدیره و کارشناسان حسابداری و حقوقی تمرکز شد. نتایج نشان داد که با وجود مخدوش شدن شهرت شرکت‌های متقلب و حجم کاری زیاد، مدیران واجد شرایط و با تجربه به هیئت‌مدیره چنین شرکت‌هایی می‌پیوندند. پس از پیوستن به شرکت‌های دارای تقلب، مدیران با مسئولیتهای بعدی هیئت مدیره در آینده پاداش می‌گیرند و از پاداش بالاتری بهره می‌برند.

بیلال و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان تجربه مالی اعضای کمیته حسابرسی و کیفیت سود در کشور چین، با استفاده از نتایج حاصل از ۱۶۵,۵۲۹ مشاهده سال-شرکت در رابطه با ارتباط بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و کیفیت سود نشان دادند که تخصص مالی کمیته حسابرسی رابطه مثبت با کیفیت سود دارد. بنابراین متخصصان حسابداری رابطه نزدیکی با کیفیت سود نسبت به کارشناسان غیر حسابداری دارند. علاوه بر این، سیستم‌های حاکمیت شرکتی، استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، به عنوان متغیر میانجی بین کمیته مالی حسابرسی و کیفیت سود اثرگذار هستند.

کارامونو و وافیس^۶ (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین هیئت‌های مدیره شرکت، کمیته‌های حسابرسی و پیش‌بینی‌های سود مدیریت پرداختند. نتایج نشان داد که در شرکت‌هایی با ساختار هیئت مدیره و کمیته حسابرسی مؤثرتر، مدیران بیشتر احتمال دارد پیش‌بینی سود خود را تعدیل نمایند، و پیش‌بینی مدیران از دقت کمتر برخوردار است. به طور کلی نتایج با این تصور که حاکمیت شرکتی مؤثر با کیفیت افشای مالی بالاتر مرتبط است سازگاری دارد.

آبرناسی^{۵۵} و همکاران (۲۰۱۳)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ویژگی‌های سود پیش‌بینی شده توسط تحلیلگران پرداختند. نتایج آنان حاکی از این است که تخصص مالی حسابداری اعضای کمیته حسابرسی به عنوان نماینده‌ای برای افزایش کیفیت گزارشگری عمل می‌نماید و منجر به صحت بیشتر پیش‌بینی سود و پراکندگی کمتر پیش‌بینی‌ها می‌شود. اما برای تخصص مالی غیرحسابداری نتایجی مبنی بر وجود رابطه معنادار با سود پیش‌بینی شده مشاهده نشد.

مختاری (۱۳۹۹) به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت مدیره بر پیش‌بینی ریسک خطای پیش‌بینی سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ پرداخته است. نتایج نشان داد که اندازه هیئت مدیره و دوگانگی مدیر عامل رابطه معنادار و معکوس با خطای ریسک پیش‌بینی سود دارد. اما استقلال هیئت مدیره با توجه به نتایج آزمون نشان داد که رابطه معنادار و مستقیمی با خطای ریسک پیش‌بینی سود دارد و در حالت کلی ویژگی‌های هیئت مدیره بر خطای ریسک پیش‌بینی سود تأثیر معناداری دارد.

زارع و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی قدرت مدیران و لحن اعلان سود با تأکید بر نقش نظارت هیئت مدیره در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۵ پرداختند. نتایج نشان داد که قدرت مدیران با معیار توانایی مدیریت و چرخش مدیریت با لحن اعلان سود مدیران رابطه مثبت و معناداری دارد همچنین، درصد اعضای غیرموظف هیئت مدیره سبب تضعیف رابطه بین توانایی مدیریت در لحن مثبت اعلان سود می‌شود همچنین، درصد اعضای غیرموظف در هیئت مدیره بر رابطه دوگانگی نقش مدیرعامل و لحن اعلان سود تأثیر تضعیف‌کننده و معناداری دارد.

اسکو و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی رابطه متقابل استقرار کمیته حسابرسی، شفافیت اطلاعات و کیفیت سود پرداختند. در این تحقیق نمونه آماری متشکل از ۱۲۵ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۷-۱۳۹۶ انتخاب شد. نتایج بدست آمده نشان داد که ارتباط مثبت بین استقرار کمیته حسابرسی و شفافیت اطلاعات وجود دارد. یافته‌های فرضیه دوم نشان داد ارتباط مثبت استقرار کمیته حسابرسی و کیفیت سود است. همچنین نتایج فرضیه سوم نشان داد رابطه معنادار بین استقرار کمیته حسابرسی، شفافیت اطلاعات و کیفیت سود برقرار است.

جبار زاده لنگرودی و رادی (۱۳۹۸) به بررسی رابطه توانایی مدیریت و شفافیت شرکتی با تأکید بر ضعف کنترل‌های داخلی پرداختند. بررسی نمونه آماری متشکل از ۱۲۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در دوره زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ نشان داد که توانایی مدیریت باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، عدم اطمینان اطلاعاتی و افزایش امتیاز افشای به موقع و قابلیت اتکا می‌شود. به طور کلی، بین توانایی مدیریت و شفافیت شرکتی رابطه مستقیم وجود دارد. همچنین ضعف کنترل‌های داخلی بر رابطه بین توانایی مدیریت و شفافیت شرکتی تأثیر معناداری دارد.

شعری و مرفوع (۱۳۹۶)، به بررسی رابطه دو سازوکار حاکمیت شرکتی یعنی عضویت اعضای غیرموظف در ترکیب هیئت مدیره و مالکیت سرمایه گذاران نهادی با دقت، سوگیری، به موقع بودن و دفعات تجدید نظر در پیش بینی سود مدیران شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج یافت شده بیانگر کم اهمیت بودن مدیران غیرموظف و سرمایه گذاران نهادی در اثرگذاری بر ویژگی های پیش بینی سود شرکت ها است.

صفری و شاه ویسی (۱۳۹۵) به مطالعه تأثیر اجرای قانون بورس اوراق بهادار تهران بر رفتار تحلیل گران مالی پرداختند. به همین دلیل، رفتار تحلیل گران مالی بر مبنای خطای پیش بینی، پراکندگی پیش بینی و تعداد پیش بینی در شرکت های عضو گروه صنعت سرمایه گذاری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مورد مطالعه قرار گرفته است. نتایج نشان داد بعد از تصویب قانون بورس اوراق بهادار سال ۲۰۰۵ رفتار تحلیل گران از لحاظ پراکندگی پیش بینی، تحت تأثیر قرار گرفته است.

۴. روش شناسی تحقیق

روش های مختلفی برای پژوهش وجود دارد که هر یک متناسب با موضوع مورد بررسی و ماهیت زمینه تحقیق در پژوهش های علوم انسانی ارزشمند است. استفاده از هر یک از روش های تحقیق به ماهیت و زمینه تحقیق، فعالیتهای لازم برای نتیجه گیری و میزان احساس مسئولیت محقق در مقابل نتایج و اهداف تحقیق بستگی دارد. روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی و به روش پس رویدادی و بر مبنای هدف از نوع کاربردی است. مبانی نظری و پیشینه پژوهش، به روش کتابخانه ای و داده های مورد نظر آزمون فرضیه های پژوهش نیز از گزارش های مالی موجود در

آرشیو بورس اوراق بهادار تهران، بانک‌های اطلاعاتی موجود در بازار همچون ره‌آورد نوین و اطلاعات موجود در سایت کدال و سامانه اجماع تحلیلگران، جمع‌آوری گردید.

۴-۱. جامعه آماری و قلمرو زمانی

جامعه آماری پژوهش را شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به جز بانک‌ها، مؤسسات مالی و اعتباری و شرکت‌هایی با ماهیت فعالیت سرمایه گذاری تشکیل می‌دهد. دوره زمانی پژوهش از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۴۰۰ است، اطلاعات مربوط به شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها و مؤسسات مالی اعتباری، به دلیل همگن نبودن اطلاعات مالی آنها با سایر شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران، کنار گذاشته شده است.

۴-۲. نمونه آماری و روش انتخاب نمونه

نمونه آماری با توجه به معیارهای گزینشی و استفاده از روش حذف سیستماتیک انتخاب گردید و هر یک از شرکت‌ها که حائز شرایط زیر نبودند از نمونه خارج شدند:

۱. شرکت‌ها بایستی در طول دوره پژوهش جزء شرکت‌های بورسی باشند؛ ۲. پایان سال مالی شرکت‌های مورد مطالعه منتهی به ۲۹ اسفندماه در هر سال باشد؛ ۳. شرکت‌ها جزء صنایع سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی نباشد. ۴. داده‌های صورتهای مالی و پیش‌بینی سود تحلیل‌گران موجود باشد. طبق جدول انتخاب نمونه (جدول شماره ۱)، با لحاظ کردن شرایط نمونه‌گیری، ۴۲ شرکت و نهایتاً با در نظر گرفتن دوره ۶ ساله تحقیق، تعداد ۲۵۲ سال- شرکت به عنوان نمونه انتخاب گردید. اثرگذارترین محدودیت در کاهش حجم نمونه در این تحقیق را می‌توان به محدودیت دسترسی به داده‌های پیش‌بینی سود تحلیل‌گران در دوره ۶ ساله این تحقیق نسبت داد؛ به طوری که طبق گزارش‌های سالانه اجماع تحلیل‌گران به عنوان منبع گردآوری داده‌های پیش‌بینی سود، در زمان رونمایی از سامانه اجماع تحلیل‌گران در سال ۱۳۹۶ پیش‌بینی‌های تحلیل‌گران تنها ۶۰ نماد بورسی را پوشش داده است و در سالهای پس از آن نیز اغلب شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران فاقد پیش‌بینی سود در غالب گزارش اجماع تحلیل‌گران هستند. بنابراین با در نظر گرفتن ملاحظات فوق، نحوه انتخاب نمونه در جدول (۱) به تصویر کشیده شده است:

جدول ۱. نحوه انتخاب نمونه

تعداد شرکت‌ها	شرح
۳۸۹	جامعه آماری
(۶۱)	شرکت‌هایی که در تمام سال‌های پژوهش جزء شرکت‌های بورسی باشد.
(۳۱)	سال مالی شرکت منتهی به تاریخ پایان اسفندماه هر سال باشد.
(۹۷)	شرکت‌های تحت بررسی جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، هلدینگ، واسطه‌گری مالی و بیمه نباشند.
(۱۵۸)	اطلاعات صورتهای مالی و داده‌های پیش بینی اجماع سود تحلیلگران آنها در دسترس و قابل استفاده باشد.
۴۲	نمونه نهایی

۳-۴. متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته: خطای پیش بینی سود تحلیلگران

خطای پیش بینی سود تحلیلگران^۳ شرکت (i) برای سال مالی (t) عبارتست است از میانگین پیش‌بینی‌های سود تحلیلگران برای هر سهم در طول سال مالی منهای سود واقعی هر سهم تقسیم بر قیمت سهام در ابتدای سال مالی (چن و همکاران، ۲۰۰۷؛ کنر و همکاران، ۲۰۰۷).

$$AEFE_{it} = \frac{\text{MeanForecast} - \text{EPS}}{\text{Price}}$$

در این تحقیق برای گردآوری داده‌های پیش بینی سود تحلیلگران از گزارش اجماع تحلیلگران منتشر شده در سامانه ایران سی آر آ استفاده شده است.

متغیر مستقل: توان نظارتی هیئت مدیره

در این تحقیق مطابق چی و همکاران (۲۰۲۲) از تخصص مالی به عنوان نماینده توان نظارتی هیئت مدیره استفاده شده است. بدین صورت که اگر عضو هیئت مدیره مستقل حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی در رشته‌های مالی از قبیل حسابداری، مدیریت، اقتصاد و بانکداری را داشته باشد به عنوان متخصص مالی شناخته می‌شود. همچنین مطابق سونگ^۷ (۲۰۲۲) تخصص مالی هیئت مدیره بصورت متغیری مجازی محاسبه شده است. اگر تعداد اعضای هیئت مدیره دارای تخصص مالی هر شرکت بیشتر از میانه تخصص مالی اعضای هیئت مدیره کل شرکتها باشد یک در غیر اینصورت صفر تعلق می‌گیرد.

متغیرهای کنترل

مطابق با بوتسکا و میلی (۲۰۲۲) و چی و همکاران (۲۰۲۲) از برخی ویژگی‌های مرتبط با محیط اطلاعاتی شرکت‌ها به عنوان متغیرهای کنترل کننده خطای پیش بینی سود تحلیل‌گران استفاده شده است.

اندازه شرکت: اندازه شرکت از لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت در پایان سال مالی بدست می‌آید.

رشد فروش: عبارتست از فروش سال جاری منهای فروش سال قبل تقسیم بر فروش سال قبل
مخارج سرمایه‌ای: عبارتست از مخارج سرمایه‌ای (اموال ماشین آلات تجهیزات) شرکت تقسیم بر کل دارایی‌های پایان دوره

بازده دارایی‌ها: عبارتست از سود قبل از بهره و مالیات تقسیم بر جمع دارایی‌های ابتدای دوره

اهرم مالی: عبارتست از جمع کل بدهی‌های تقسیم بر جمع کل دارایی‌ها در پایان دوره

سن شرکت: عبارتست از لگاریتم تعداد سال‌های سپری شده از تاریخ پذیرش در بورس

زیان: متغیر مجازی که در صورت زیان عدد یک و در غیر این صورت صفر لحاظ می‌گردد.

۴-۴. مدل پژوهش

مدل پژوهش باتوجه به نوع داده‌ها و ماهیت فرضیه پژوهش، و با پیروی از تحقیق چی و همکاران (۲۰۲۲) با استفاده از رگرسیون چندمتغیره به صورت زیر مبنا قرار گرفته شد:

$$AEFE_{it} = \beta_0 + \beta_1 EXPERT_{it} + \beta_2 Size_{it} + \beta_3 SaleGrowth_{it} + \beta_4 CapExp_{it} + \beta_5 ROA_{it} + \beta_6 Leverage_{it} + \beta_7 Big4Auditor_{it} + \beta_8 FirmAge_{it} + \beta_9 Loss_{it} + \varepsilon_{it}$$

در مدل فوق:

$AEFE_{it}$ ، عبارتست از خطای پیش بینی سود تحلیلگران

$EXPERT_{it}$ ، تخصص مالی هیئت مدیره

$SIZE_{it}$ ، اندازه شرکت

$SaleGrowth_{it}$ ، رشد فروش

$CapExp_{it}$ ، مخارج سرمایه‌ای

ROA_{it} ، بازده دارایی‌ها

$Leverage_{it}$ ، اهرم مالی

$Big4Auditor_{it}$ ، اندازه حسابرس

$FirmAge_{it}$ ، سن شرکت

$Loss_{it}$ ، زیان شرکت و ε_{it} ، خطای مدل رگرسیون می‌باشد.

۵. یافته‌های پژوهش

۵-۱. آمار توصیفی

به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، ابتدا آمار توصیفی داده‌های تحت بررسی در قالب شاخص‌های مرکزی و پراکندگی محاسبه گردیده است که در جدول (۲) ارائه می‌شود.

جدول ۲. معیارهای توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	تعداد	میانگین	میان	انحراف معیار	چولگی	کمترین	بیشترین
خطای پیش بینی سود	۲۱۰	-۰/۰۰۲۱	۰/۰۰۲۴	۰/۱۰۲	۶/۱۴۵ -	-۱/۰۵۲	۰/۲۷۸
توان نظارتی هیئت مدیره	۲۱۰	۰/۳۵۹۱	۰/۴۰۰	۰/۲۷۹۷	۵۲۷۸	۰	۱
اندازه شرکت	۲۱۰	۶/۸۷۹	۶/۷۸۶	۰/۷۰۷	۰/۷۸۱	۵/۵۲۱	۹/۲۶۲
رشد فروش	۲۱۰	۰/۵۲۸	۰/۴۹۶	۰/۴۲۱	۰/۷۵۰	-۰/۶۵۷	۲/۲۶۰
مخارج سرمایه‌ای	۲۱۰	۰/۲۲۴	۰/۱۶۸	۰/۱۶۴	۱/۱۰۷	۰/۰۰۶۹	۰/۸۰۱
بازده دارایی‌ها	۲۱۰	۰/۲۹۶	۰/۲۸۲	۰/۱۶۲	۰/۱۷۴	-۰/۱۹۴	۰/۷۰۲

نام متغیر	تعداد	میانگین	میان	انحراف معیار	چولگی	کمترین	بیشترین
اهرم مالی	۲۱۰	۲/۶۳۱	۲/۱۱۲	۱/۶۸۶	۳/۱۷۲	۰/۲۵۹	۱۵/۱۴۸
عمر شرکت	۲۱۰	۲۱/۶۵۳	۲۲	۸/۸۰۴	۱/۶۵۰	۵	۵۴

خطای پیش بینی سود در این پژوهش بین ۱/۰۵۲- و ۰/۲۷۸ تغییر نموده است. تخصص مالی هیئت مدیره عددی بین صفرو یک است. در این پژوهش با توجه به تعداد اعضای هیئت مدیره (۵ یا ۷) نمودار توزیع مشاهدات شباهت زیادی به توزیع دوجمله ای دارد. اندازه شرکت برای سال- شرکت های مورد مطالعه بین ۵/۵۲۱ و ۹/۲۶۲ تغییر نموده است و دارای توزیع تقریبی متقارن حول میانگین مشاهدات می باشد. کمترین مقدار رشد شرکت و به اندازه ۰/۶۵۷- نسبت به سال قبل بوده است و بیشترین مقدار رشد شرکت به میزان ۲/۲۶۰ حاصل شده است. مخارج سرمایه ای که کمترین مقدار آن ۰/۰۰۶۹۰ و بیشترین مقدار ۰/۸۰۱ بوده است. بازده دارایی ها ضریب چولگی و کشیدگی در متغیر مذکور به ترتیب ۱/۱۰۷ و ۳/۸۸۱ می باشد. کمترین مقدار و بیشترین مقدار در اهرم مالی ۰/۲۵۹ و ۱۵/۱۴۸ می باشد. اهرم مالی شرکت دارای توزیع چوله به سمت راست می باشد. حضور مشاهدات دورافتاده در کران بالای تغییرات متغیر اهرم مالی کاملاً مشهود است. عمر شرکت بین ۵ تا ۵۴ سال تغییر نموده است.

در این پژوهش علاوه بر متغیرهایی که در جدول (۲) ارائه شده، متغیر زیان ده بودن شرکت و اندازه حسابرس دارای مقیاس اندازه گیری اسمی بوده که در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول ۳. جدول فراوانی متغیرهای دارای مقیاس اندازه گیری اسمی

متغیر	شرح	تعداد	درصد
زیان ده بودن شرکت ($LOSS_{it}$)	شرکت زیان گزارش نکرده است	۲۰۲	۹۶/۱۹
	شرکت زیان گزارش کرده است	۸	۳/۸۱
اندازه حسابرس ($Big4 Auditor_{it}$)	حسابرس شرکت جزء سازمان حسابرسی نیست	۱۷۷	۸۴/۲۹
	حسابرس شرکت جزء سازمان حسابرسی بوده است	۳۳	۱۵/۷۱

۵-۲. برآورد مدل‌های پژوهش

پس از بررسی توصیفی متغیرهای تحقیق، نرمال بودن توزیع متغیر وابسته با کمک آزمون جارگ - برا مورد ارزیابی قرار گرفت و پس از حذف مشاهدات دورافتاده و با برقراری و تأیید فرض نرمال بودن متغیر وابسته، مدل‌های رگرسیونی بر روی مشاهدات برازش گردید.

برای اجرای مدل رگرسیونی ابتدا بایستی مناسب بودن روش‌های اجرای مدل رگرسیون تعیین گردد. پس از ارزیابی آزمون‌های تعیین اعتبار مدل، فرضیه‌های تحقیق مورد سنجش می‌گیرد. جدول (۴) خلاصه نتایج آزمون F لیمر و آزمون هاسمن را برای تعیین اینکه کدامیک از روش‌های پانل (پولینگ) و اثرات ثابت (تصادفی) برای برازش مدل مناسب است را نشان می‌دهد.

جدول ۴. آزمون F لیمر و آزمون هاسمن برای فرضیه پژوهش

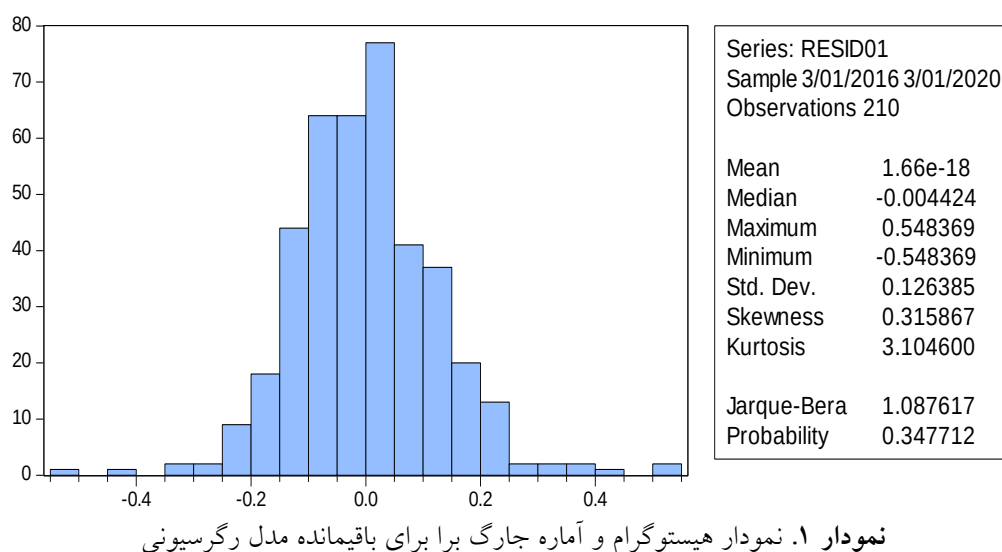
آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
۸/۴۴۳	(۴۱, ۱۴۸)	۰/۰۰۵۹	پانل دیتا در اجرا مدل مناسب است
۲۶/۳۹۹	۹	۰/۰۰۱۸	پانل با اجرای اثرات ثابت

نتایج آزمون F لیمر در جدول فوق بیانگر رد فرضیه صفر و وجود ناهمگنی بین مقاطع در سطح ۵ درصد می‌باشد. این نتیجه در واقع بیانگر مناسب بودن روش پانل دیتا برای برآورد مدل می‌باشد. در آزمون هاسمن، نتایج جدول فوق بیانگر آن است که در این مورد فرضیه صفر رد شده و اثرات ثابت برای برآورد مدل مناسب است ($0.05 < p - value = 0.0018$). بنابراین با توجه به نتایج آزمون F لیمر و آزمون هاسمن، مبنای برازش مدل پژوهش، روش پانل با اثرات ثابت تعیین گردید.

قبل تفسیر مدل رگرسیونی آزمون فرضیه پژوهش (رگرسیون داده‌های پانل با اثرات ثابت)، ابتدا فروض کلاسیک مدل رگرسیون شامل آماره جارگ - برا جهت بررسی نرمال بودن جزء خطای مدل رگرسیونی، آماره دوربین واتسون برای بررسی عدم خود همبستگی خطای مدل‌های رگرسیونی و آماره عامل تورم واریانس VIF^{28} برای بررسی

عدم هم خطی متغیرهای پیش بین مورد سنجش قرار می گیرد تا از اعتبار مدل رگرسیون مذکور اطمینان حاصل گردد که در بخش زیر نتایج آزمون های مورد نظر تفسیر می گردد.

الف) نرمال بودن خطای مدل رگرسیونی: برای ارزیابی نرمال بودن خطای مدل رگرسیونی از آماره جارگ - برا به همراه نمودار هیستوگرام استفاده می نمایم که برای مدل رگرسیونی پژوهش به صورت نمودار (۱) می باشد.

یافته های نمودار فوق نشان می دهد که سطح معناداری در آزمون جارگ - برا ۰/۳۴۷ و بیش از ۰/۰۵ می باشد لذا با اطمینان ۰/۹۵ نرمال بودن خطای مدل رگرسیونی تأیید می شود.

ب) عدم خود همبستگی خطای مدل رگرسیونی: یکی از شروط اعتبار مدل رگرسیونی عدم وجود همبستگی بین خطاهای مدل رگرسیونی می باشد که با آماره دور بین واتسون مورد ارزیابی قرار می گیرد. آماره دور بین واتسون عددی بین صفر تا ۴ می باشد در صورتی که این عدد بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض عدم خود همبستگی خطای مدل رگرسیونی تأیید می شود. آماره دور بین واتسون در مدل رگرسیونی مذکور ۲/۳۷۹ می باشد بنابراین فرض عدم خود همبستگی برای خطا مدل رگرسیونی تأیید می گردد.

ج) عدم همبسته بودن متغیرهای پیش بین یا همخطی (عدم ترکیب خطی متغیرهای پیش بین): برای ارزیابی وجود ترکیب خطی متغیرهای پیش بین از آماره عامل تورم واریانس VIF استفاده می‌نمائیم. عامل تورم واریانس شدت همخطی چندگانه را در تحلیل رگرسیون کمترین مربعات معمولی ارزیابی می‌کند. شدت همخطی چندگانه را با بررسی بزرگی مقدار VIF می‌توان تحلیل نمود. اگر آماره آزمون VIF به یک نزدیک باشد نشان دهنده عدم وجود همخطی است و اگر مقدار VIF بزرگتر از ۵ باشد همخطی چندگانه بالا می‌باشد.

جدول ۵. نتایج بررسی هم خطی متغیرهای پیش بین

متغیرها	آماره آزمون
تخصص مالی هیئت مدیره ($EXPERT_{it}$)	۱/۸۴۱
اندازه شرکت ($Size_{it}$)	۱/۳۳۶
رشد فروش ($Sale\ Growth_{it}$)	۱/۹۸۱
مخارج سرمایه‌ای ($Capital\ Exp_{it}$)	۱/۳۵۴
بازده دارایی‌ها ($ROA_{i,t}$)	۱/۰۶۱
اهرم مالی (Lev_{it})	۱/۰۵۴
عمر شرکت (AGE_{it})	۱/۳۳۲
زیان ده بودن شرکت ($LOSS_{it}$)	۱/۱۴۲
اندازه حسابرس ($Big4\ Auditor_{it}$)	۱/۶۸۲

یافته‌های جدول (۵) نشان می‌دهد که متغیرهای پیش بین مشکل هم خطی را نداشته و مدل دارای اعتبار می‌باشد؛ لذا اعتبار مدل رگرسیونی تأیید می‌گردد. در جدول (۶) برآورد ضرایب رگرسیونی برای هر یک از متغیرهای پیش بین مدل رگرسیونی ارائه شده است.

جدول ۶. خلاصه نتایج برازش مدل رگرسیونی و برآورد ضرایب در فرضیه اول

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
عرض از مبدأ	۰/۱۹۱	۰/۲۱۰	۰/۹۰۶	۰/۳۶۵۹
توان نظارتی هیئت مدیره	-۰/۰۶۲	۰/۰۲۵	-۲/۴۰۵	۰/۰۱۷۳
اندازه شرکت	۰/۰۱۹	۰/۰۶۱	۰/۳۱۹	۰/۷۴۹۹
رشد فروش	۰/۰۵۵	۰/۰۱۹	۲/۷۶۸	۰/۰۰۶۳
مخارج سرمایه‌ای	۰/۱۰۷	۰/۰۷۹	۱/۳۵۱	۰/۱۷۸۶
بازده دارایی‌ها	۰/۱۲۶	۰/۰۸۹	۱/۴۱۱	۰/۱۶۰۱
اهرم مالی	۰/۰۰۴۶	۰/۰۰۸	۰/۵۲۸	۰/۵۹۸۱
عمر شرکت	-۰/۰۱۹	۰/۰۱۲	-۱/۵۲۲	۰/۱۳۰۰
زیان ده بودن	-۰/۱۴۱	۰/۰۴۸	-۲/۹۱۱	۰/۰۰۴۲
اندازه حسابرسان	-۰/۰۹۴	۰/۰۵۷	-۱/۶۳۹	۰/۱۰۳۲
نتایج کلی مدل	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۳۲۰۱	آماره F	۲/۸۶۴
	آماره دوربین واتسون	۲/۳۷۹	سطح معناداری	۰/۰۰۰۱

نتایج جدول (۵) نشان می‌دهد که آماره فیشر ($F_{df_1 df_2} = 2/864$) و بیشتر از آماره متناظر در جدول فیشر می‌باشد لذا مدل برازش داده شده معنادار بوده و از کارایی قابل قبول برخوردار می‌باشد. ($p = 0/001 < 0/05$). ضریب تعیین تعدیل شده در مدل رگرسیونی نشان می‌دهد که ۳۲/۰۱ درصد تغییرات خطای پیش‌بینی سود تحلیلگران شرکت بر اثر تغییرات متغیر تخصص مالی هیئت مدیره به همراه تغییرات در متغیرهای کنترلی می‌باشد. ضریب رگرسیونی متناظر با شاخص تخصص مالی هیئت مدیره دارای ۰/۰۶۲- و سطح معناداری مربوط به آن ۰/۰۱۷۳ و کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ لذا با

اطمینان ۰/۹۵ تأثیر توان نظارتی هیئت مدیره بر خطای پیش‌بینی سود تحلیلگران معکوس و معنادار می‌باشد ($p = ۰/۰۱۷ < ۰/۰۵$).

۶. بحث و نتیجه‌گیری

بخشی از ادبیات مالیه رفتاری شرکت به بررسی توانایی ساز و کارهای حاکمیت شرکتی در اثرگذاری بر رفتار تحلیل گران مالی پرداخته است. برای مثال بوتسکا و میلی (۲۰۲۲) با گردآوری شواهدی در بازارهای مالی توسعه یافته نشان دادند که حاکمیت شرکتی خوب بر ویژگیهای پیش بینی تحلیلگران شامل پوشش، پراکندگی، بازنگری، قیمت های هدف و پیش بین سود اثرگذار است. همچنین نتایج چی و همکاران (۲۰۲۲) نیز تخصص مالی هیئت مدیره به عنوان نماینده نظارت هیئت مدیره بر گزارشگری مالی را بر پیش بینی سود مدیران دارای اثر معنادار نشان دادند. علاوه بر این نتایج شاهوردیانی و رادفر (۱۳۹۲) در بازار سرمایه ایران نشان می‌دهد صلاحیت، صداقت و شایستگی مدیران و عوامل فرهنگی، رفتاری و اجتماعی بر اعتماد تحلیلگران مالی به مدیران اثر دارد. نتایج تحقیق حاضر نشان داد در شرکتهای با هیئت مدیره‌های با توان نظارتی بالاتر، خطای پیش بینی سود تحلیلگران کمتر است که این نتیجه موافق با پژوهش بوتسکا و میلی (۲۰۲۲) است و با در نظر گرفتن پیش‌بینی سود از جانب مدیریت با چی و همکاران (۲۰۲۲) نیز هماهنگی دارد. بر اساس یافته‌های این تحقیق که از نخستین پژوهش‌ها در حوزه رفتار پیش بینی سود تحلیلگران در بازار سرمایه ایران است، پیشنهاد می‌شود شرکت‌ها در انتخاب اعضای هیئت مدیره شرکت با دقت عمل کنند، زیرا احتمال نظارت مؤثر بر گزارشگری مالی و در نتیجه افزایش کیفیت سود در هیئت مدیره‌های با تخصص مالی بالاتر، بیشتر است و این دسته از شرکتها از پیش بینی قابل اتکاتر سود توسط تحلیل گران نیز برخوردارند. بنابراین بهره مندی از دانش مالی اعضای هیئت مدیره، نقش اثرگذار در فرایند گزارشگری مالی دارد و باعث می‌گردد پیش بینی دورنمای شرکت‌ها و تخصیص سرمایه در بازار سرمایه بهتر انجام گیرد. همچنین از منظر نظارت مؤثر بر گزارشگری مالی، پیشنهاد می‌شود مقررات حاکمیت شرکتی در مورد ساختار هیئت مدیره و انتخاب هیئت مدیره به گونه‌ای وضع گردد که به جنبه تخصص مالی مدیران نیز تأکید شود. به سرمایه گذاران نیز پیشنهاد می‌شود در تصمیمات سرمایه‌گذاری با تکیه بر پیش‌بینی سود تحلیلگران، تخصص مالی هیئت مدیره شرکت‌ها را نیز مد نظر قرار دهند.

-
- 1 Financial Accounting Standard Board (FASB)
 - 2 Chee, Matsunaga and Wang
 - 3 Securities Exchange Commission (SEC)
 - 4 Karamanou and Vafeas
 - 5 Good corporate governance
 - 6 Boutesk and Mili
 - 7 Ghannam
 - 8 DeBoskey
 - 9 Hal, Chen and Komal
 - 10 Liu
 - 11 Abernathy
 - 12 Ajinkya
 - 13 Blue Ribbon Committee (BRC)
 - 14 The Sarbanes-Oxley Act of 2002
 - 15 Bouteska and Mili
 - 16 Adams
 - 17 Deloitte
 - 18 Ernst & Young
 - 19 Candiya Bongomin
 - 20 Behavior
 - 21 Skills
 - 22 Knowledge
 - 23 Attitude
 - 24 Omer, Shelley and Tice
 - 25 Sengupta and Zhang
 - 26 Armstrong
 - 27 Cohen
 - 28 Dhaliwal, Naiker, Navissi
 - 29 Ke, Li and Zhang
 - 30 Vafeas
 - 31 Hamdan
 - 32 Hankel, Johnson, and Nelson
 - 33 Difond, Hann, and Hu
 - 34 Farber
 - 35 Arthaud-Day
 - 36 Srinivasan
 - 37 Spira
 - 38 Gallemore, and Labro
 - 39 Payne and Robb
 - 40 Salerno
 - 41 Bhattacharya
 - 42 Francis
 - 43 Bouman & Shaw
 - 44 Brown
 - 45 Graham
 - 46 Matsumoto
 - 47 Jesper and plenborg
 - 48 Chee, Matsunaga and Wang
 - 49 Marziana
 - 50 Omer
 - 51 Karamanou and Vafeas

52 Abernathy
53 Analysts' Earnings Forecast Errors
54 Chen
55 Keener
56 <https://iranocr.com>
57 Song
58 variance inflation factor

منابع

- اسکو، وحید؛ نوروزی، محمد و تیمورپور، سهیلا، (۱۳۹۸)، بررسی رابطه متقابل استقرار کمیته حسابرسی، شفافیت اطلاعات و کیفیت سود با استفاده از سیستم معادلات همزمان، دانش حسابداری، دوره ۲۰، شماره ۷۹، صص ۱۵۰-۱۲۳.
- امینی، سیروان؛ عباسیان، عزت اله و تهرانی، رضا، (۱۴۰۱)، همزمانی قیمت سهام با پوشش تحلیل گر و افشاء اطلاعات در شرکتهای پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران، پژوهش های تجربی حسابداری، شماره ۴۵، صص ۳۱۲-۲۹۱.
- جبارزاده لنگرودی، سعید، رادی، یاسر، (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر توانایی مدیریت بر شفافیت شرکتی با تأکید بر اثر تعدیلگری ضعف کنترل های داخلی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های حسابداری مالی، شماره ۳۹، صص ۸۰-۵۵.
- رحمانی، علی؛ بشیری منش، نازنین؛ و شاهرخی، سیده سمانه (۱۳۹۱). بررسی اثر انتشار پیش بینی سود بر ضریب واکنش سود آینده، دانش حسابداری، ۳، (۱۰): ۵۰-۲۹.
- شاه ویسی، فرهاد؛ مرجانیان، یزدان؛ ایوانی، فرزاد و خانزادی، فرهاد، (۱۳۹۹)، بررسی اثر اخبار پیشبینی سود مدیریت بر قابلیت پیشبینی سود و اختلالات افشاء، مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۶۶، صص ۱۲۱-۸۷.
- شاهوردیانی، شادی و رادفر، مهتاب (۱۳۹۲). عوامل مؤثر بر اعتماد تحلیلگران مالی به مدیران، دانش سرمایه-گذاری، شماره ۷، دوره ۲، صص ۵۴-۳۵.
- شعری، صابر. مرفوع. محمد. (۱۳۹۶)، رابطه سازوکار حاکمیت شرکتی و مالکیت سرمایه گذاران نهادی با دقت، سوگیری، به موقع بودن و دفعات تجدید نظر در پیش بینی سود شرکتها، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۵، شماره ۱۷، صص ۱۰۴-۶۳.
- صفری، صادق؛ شاه ویسی، فرهاد، (۱۳۹۵)، مطالعه تأثیر اجرای قانون بورس اوراق بهادار تهران بر رفتار تحلیلگران مالی (مطالعه موردی: شرکت های عضو گروه صنعت سرمایه گذاری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)، دانشنامه حقوق سیاسی، دوره ۲۳، شماره ۹، صص ۱۱۲-۸۵.

مختاری، حسین؛ (۱۳۹۹)، بررسی تأثیر ویژگی های هیئت مدیره بر ریسک خطای پیش بینی سود، چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره سوم، شماره ۲، صص ۳۱-۱۸.

معینیان، حسن؛ حیدریان، محسن و معینیان، حسین، (۱۳۹۸)، نقش تجربه و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر کیفیت سود، فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، شماره ۲۳، صص ۱۱۷-۱۰۰.

مهدوی، غلامحسین. حسینی، مجتبی. رئیسی، زهره. (۱۳۹۲)، اثر ویژگی های حاکمیت شرکتی بر کیفیت سود پیش بینی شده به وسیله مدیریت، حسابداری مدیریت، دوره ۶، صص ۶۰-۴۳.

مهرانی، کیارش و معدنچی زاج، مهدی، (۱۳۹۷)، آزمون اثر احساسات و الگوی رفتار معاملات سرمایه گذاران بر بازده مازاد سهام در بورس اوراق بهادار تهران، رهبرد مدیریت مالی، دوره ۶، شماره ۲، صفحه ۱۴۰-۱۶۷.

- Abernathy J L, Herrmann D, Kang T, Krishnan G V. (2013) Audit committee financial expertise and properties of analyst earnings forecasts. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting* 29 .1-11.
- Ajinkya, B. B., S. Bhojraj, and P. Sengupta. (2005). "The association between outside directors, institutional investors and the properties of management earnings forecasts". *Journal of Accounting Research*, Vol. 43 (3), pp: 343- 376.
- Armstrong, C.S., Core, J.E., Guay, W.R., 2014. Do independent directors cause improvements in firm transparency? *J. Finan. Econ.* 113 (3), 383-403.
- Arthaud-Day, M.L., Certo, S.T., Dalton, C.M., Dalton, D.R., 2006. A changing of the guard: executive and director turnover following corporate financial restatements. *Acad. Manag. J.* 49 (6), 1119-1136.
- Bilal, Chen, S & Komal, B, (2018). "Audit committee financial expertise and earnings quality: A meta-analysis," *Journal of Business Research*, Elsevier, vol. 84(C), pages 253-270.
- Bouteska, A and Mili, M, (2022), Does corporate governance affect financial analysts' stock recommendations, target prices accuracy and earnings forecast characteristics? An empirical investigation of US companies, *Empirical Economics*, 63:2125-2171
- Brochet, F., Faurel, L., McVay, S., 2011. Manager-specific effects on earnings guidance: an analysis of top executive turnovers. *J. Account. Res.* 49 (5), 1123- 1162.
- Brown G, W. and Cliff, M, T., (2005), Investor Sentiment and Asset Valuation, *The Journal of Business*, 2005, vol. 78, issue 2, 405-440.
- Candiya Bongomin, G.O. Ntayi, J.M. Munene, J.C. Nkote Nabeta, I. (2016), "Social capital: mediator of financial literacy and financial inclusion in rural Uganda", *Review of International Business and Strategy*, Vol. 26 Iss 2 pp. 291 – 312.
- Chee, S. Matsunaga and S. Wang, Effective board monitoring over earnings reports and forecasts: Evidence from CFO outside director appointments, *J. Account. Public Policy*, <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2022.106981>.
- Cohen, Jeffrey R. and Hoitash, Udi and Krishnamoorthy, Ganesh and Wright, Arnold, (2013). The Effect of Audit Committee Industry Expertise on Monitoring the Financial Reporting

-
- Process Accounting Review, Forthcoming, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1567453>.
- DeBoskey, D.G., Y. Luo, and L. Zhou. (2019). CEO power, board oversight, and earnings announcement tone, *Review of Quantitative Finance and Accounting* 52(2): 657-680.
- Defond, M. L., Hann, R. N., and X.S. Hu. (2005). "Does the Market Value Financial Expertise on Audit Committees of Boards of Directors?" *Journal of Accounting Research*, Vol. 43, pp. 153-193.
- Dhaliwal, Dan S. and Naiker, Vic and Navissi, Farshid, (2006). Audit Committee Financial Expertise, Corporate Governance and Accruals Quality: An Empirical Analysis , Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=906690>
- Ettredge, M., Huang, Y., and Zhang, W. (2013). "Restatement Disclosures and Management Earnings Forecasts". *Accounting Horizons*, 27 (2), 347-369.
- Farber, D.B., 2005. Restoring trust after fraud: Does corporate governance matter? *Account. Rev.* 80 (2), 539-561.
- Financial Accounting Standards Board, (1978). Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises. Statement of Financial Accounting Concepts No. 1, Norwalk, CT.
- Frankel, R.M., Johnson, M.F., and Nelson, K.K. (2002). The relation between auditors' fees for nonaudit services and earnings management. *The Accounting Review*, 77
- Gallimore, J, Labro, E. (2015), "The Importance of the Internal Information Environment for Tax Avoidance", *Journal of Accounting and Economics* 60, PP. 149-167
- Ghannam, S., Bugeja, M., Matolcsy, Z.P., Spiropoulos, H.(2019) . Are qualified and experienced outside directors willing to join fraudulent firms and if so, why? *Account. Rev.* 94 (2), 205-227.
- Graham, J., Li, S., Qiu, J., 2008. Corporate misreporting and bank loan contracting. *J. Financ. Econ.* 89 (1), 44-61
- Hamdan, A.M.M., Mushtaha, S.M.S., Al-Sartawi, A.A.M. (2013). The Audit Committee Characteristics and Earnings Quality: Evidence from Jordan. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 7 (4): 51-80.
- Liu, M.C., Tiras, S.L., Zhuang, Z.,(2014) . Audit committee accounting expertise, expectations management, and nonnegative earnings surprises. *J. Account. Publ. Policy* 33 (2), 145-166
- Marziana, M. M,(2022) . Audit Committee Diversity, Analysts' Forecast Accuracy and Earnings Management: Evidence from Malaysia. *Journal of Risk and Financial Management* 15: 169. <https://doi.org/10.3390/jrfm15040169>
- Omer, T.C., Shelley, M.K., Tice, F.M.,(۲۰۲) . Do director networks matter for financial reporting quality? Evidence from audit committee connectedness and restatements. *Manage. Sci.* 66 (8), 3361-3388.
- Sengupta, P., Zhang, S.,(۲۰۱۳) . Equity-based compensation of outside directors and corporate disclosure quality. *Contemp. Account. Res.* 32 (3), 1073-1098. Skinner, D.J., 1994. Why firms voluntarily disclose bad news. *J. Account. Res.* 32 (1), 38. <https://doi.org/10.2307/2491386>.
- Srinivasan, S.,(۲۰۰۳) . Consequences of financial reporting failure for outside directors: evidence from accounting restatements and audit committee members. *J. Account. Res.* 43 (2), 291-334.